

طرح جامع مالیاتی

غلامحسین دوانی

حسابدار رسمی

سیستم مالیات‌ستانی در ایران فرآیندی پیچیده، سلیقه‌ای و نامتقارن است به طوری که مودیان از دستگاه مالیات‌ستانی ناراضی و دستگاه مالیات‌ستانی نیز از مودیان بدلیل عدم پرداخت بموقع ناخشنود. بهمین علت باستناد مفاد برنامه چهارم مقرر شده بود سازمان امور مالیاتی از طریق برقراری نظام جامع مالیاتی و استقرار یک سیستم فراگیر و یکپارچه نسبت به مالیات‌ستانی اقدام نماید. در همین راستا در سال ۱۳۸۴ سازمان امور مالیاتی از طریق شرکت سدید و با مشارکت موسسه خدمات مشاوره‌ای دیلویت کانادا نسبت به مطالعه فاز اول برقراری سیستم یکپارچه مالیاتی اقدام که حاصل آن در قالب یک پروژه موفق تسلیم سازمان مالیاتی گردید. سازمان مالیاتی طی چند سال اخیر کوششهای متعددی را جهت یافتن مجری و طراح نظام مالیاتی و همچنین ناظر طرح بعمل آورده که نتیجه آن انجام مناقصه بین‌المللی جهت انتخاب طراح نظام یکپارچه بود که شرکت بول فرانسه با مشارکت یک شرکت ایرانی برنده مناقصه گردیدند و علیرغم عدم مشارکت موسسات مشاوره‌ای بین‌المللی بعنوان ناظر اجرای طرح مذکور، طرح جامع مالیاتی در حال انجام می‌باشد که امید است حاصل این پروژه بتواند در اجرای نظام‌مند کردن فرآیند مالیات‌ستانی بدور از سلیقه‌ها از یک طرف و حذف رابطه مؤدی- مأمور مالیاتی از طرف دیگر، موفق گردد. بدون شک شهروندان ایرانی همچون همه شهروندان دیگر کشورها چنانچه فواید نظام مالیاتی را بصورت روزمره در قالب توسعه اقتصادی کشور ملاحظه نمایند در خوداظهاری مالیاتی پیشقدم خواهند شد. واقعیت آن است که ظرفیت مالیات‌دهی کشور بسیار بیشتر از آن است که عملاً ارائه می‌شود. اما بخشهای وسیعی از اقتصاد کشور شامل اقتصاد پنهان، اقتصاد زیرزمینی و نهادهای مالیات‌گریز تحت عناوین مختلف از پرداخت مالیات حقه خودداری و عملاً بار مالیاتی کشور صرفاً بر عهده اشخاص خاصی (حقیقی و حقوقی) قرار گرفته که فشار مالیاتی مضاعفی را متحمل می‌شوند به طور مثال پیمانکاران و مهندسان مشاور که عمدتاً طرف قرارداد سازمانهای دولتی قرار دارند قبل از دریافت

هرگونه وجهی بابت صورتحساب‌ها و یا صورت وضعیت‌ها پنج درصد بعنوان علی‌الحساب مالیات پرداخت می‌کنند اما عملاً مورد بی‌مهری دستگاه مالیات‌ستانی قرار دارند به طوری که پس از اجرای اصلاحیه مورخ ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ این بنگاه‌های خدماتی در پایان سال طلبکار مالیاتی می‌شوند که در خوش‌حالت‌ترین وضعیت قادر به دریافت مازاد پرداختی نمی‌شوند و در حالت بدتر، ماموران مالیاتی با اجرای روش برگشت هزینه‌ها، آنچنان هزینه‌های پروژه را برگشت می‌دهند تا مالیات علی‌الحساب معادل مالیات عملکرد آنان شود متأسفانه بسیاری کارفرمایان دولتی به رغم کسر مالیات تکلیفی از پرداخت آن به سازمان مالیاتی خودداری و در نتیجه پیمانکاران و مشاوران باید جهت تسویه حساب مالیاتی و یا اخذ مفاصاحساب مالیاتی مجدداً مالیات دیگری را پرداخت کنند. زیرا قادر به ارائه فیش مالیات مکسوره از سوی کارفرمایان نمی‌باشند. نمونه دیگر موضوع عدم پرداخت سه درصد مالیات بر ارزش افزوده توسط عمدتاً نهادها و دستگاه‌های دولتی به تولیدکنندگان و ارائه‌دهندگان خدمت می‌باشند که این اشخاص ناچار می‌شوند در پایان هر دوره مالیاتی و یا پایان سال خود نه تنها پرداخت مالیات بر ارزش افزوده و جریمه دیر پرداخت را متقبل شوند!! در چنین حالتی مؤدی مالیاتی نه تنها تمایلی به اجرای روش خوداظهاری نشان نمی‌دهد بلکه کوشش می‌کند با فرار مالیاتی خود را از مصیبت آتی نجات دهد!!

راهکار مقابله با این شیوه نادرست که بار مالیاتی سنگینی را متوجه تولیدکنندگان واقعی و پیمانکاران و مشاوران می‌نماید جز در پیاده‌سازی مکانیزه سیستم‌های جامع و یکپارچه مالیاتی نیست زیرا در صورت احراز کسر مالیاتی که از طریق مکانیزاسیون قابل پیگیری است، دستگاه مالیات‌ستانی می‌تواند اقدامات قانونی بر علیه کارفرمایانی که مالیات مکسوره را پرداخت نمی‌کنند بعمل می‌آورد و مودی مالیاتی نیز از بلا تکلیفی و پرداخت مالیات مضاعف رها می‌شود. بدیهی است دستگاه مالیات‌ستانی در اجرای عدالت مالیاتی و یکسان‌سازی مالیات باید با مالیات‌گریزان و نهادها و اشخاص که خود را معاف از مالیات می‌دانند برخورد جدی نماید زیرا نمی‌توان حتی طبق قانون اشخاصی را از اجرای قانون معاف و دیگران را مکلف به اجرا و تنبیه مالی نمود. در مورد نهادهای

حمایتی خاص نیز همچون همه جای دنیا شیوه «جمعی - خرجی» باید اعمال کرد بدین طریق که این نهادها همچون سایرین مالیات خود را پرداخت و در پایان سال بودجه و یا هر دوره ادواری، معادل مالیاتی پرداختی در وجه آنان کارسازی و مسترد شود. با اعمال این روش شفاف‌سازی مالی و مالیاتی توأمان صورت گرفته و ظرفیت واقعی مالیاتی نیز که در حال حاضر ناروشن است مشخص و تبیین می‌گردد.

بی‌تردید سازمان مالیاتی باشد کوشش نماید از طریق فرهنگ‌سازی مالیاتی و تعامل با انجمن‌های صنفی، کارفرمائی و جلسات توجیهی فرآیند مالیات‌ستانی را از شیوه «وصول بهرطریق ممکن» به شیوه «خوداظهاری واقعی» تغییر دهد که این امر در جهان پیشرفته صرفاً از طریق اجرای نظام جامع و یکپارچه مالیاتی از طریق مکانیزاسیون صورت پذیرفته و تجربه جهانی در این ارتباط می‌تواند راهنمای خوبی برای دست‌اندرکاران مالیاتی باشد.